

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE.

Rok 1875.

WYDZIAŁ MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY.

Nr. 9.

Posiedzenie komisji fizyjograficznój

dnia 29 listopada.

Przewodniczący: Dr. STEFAN KUČZYŃSKI.

Przewodniczący zagajając posiedzenie, oświadcza, że sprawozdanie o badaniach kraju przez Członków Komisji w bieżącym roku dokonanych, odłożyć musi do późniejszego posiedzenia, t. j. do chwili, w której przynajmniej większa część badaczy nadeszłe ubierane w tym roku materiały do fizyjografii krajowej; zawiadamia więc tylko Komisję o następujących ważniejszych bieżących sprawach, przez siebie lub przez podkomisyje załatwionych od czasu ostatniego posiedzenia.

- A) Komitet przez Komisję d. 10 lipca b. r. wysadzony *), w celu ułożenia obszerniejszego, dzisiejszym większym funduszom Komisji odpowiedniego programu prac zmierzających do systematycznego zbadania przyrodniczych właściwości kraju, w myśl odezwy Wys. Wydziału krajowego z dnia 18 czerwca b. r. **),

*) Zob. stron. LXXIII.

***) Zob. stron. LXXI.

odbył pierwsze swe posiedzenie dnia 25 lipca b. r. i uchwalił przyjąć za podstawę rozpraw nad planem ułożyć się mającym, programy prac pojedynczych Sekcyj, ułożone w r. 1866 i ogłoszone w I. tomie Sprawozdań Komisji. Gdy jednak w pomienionych programach brakowało programu dla Sekcji chemicznej, gdy nadto z rozpraw odbytych w Wys. Sejmie przy uchwalaniu zasiłku dla Komisji okazało się, iż W. Sejmowi przeważnie chodzi o dokładne zbadanie kraju pod względem geologiczno - górniczym; przeto Komitet zaprosił Prof. Dra CZYRNIAŃSKIEGO do wypracowania programu prac dla Sekcji chemicznej, Prof. Dra ALTHA zaś do ułożenia odpowiedniego dzisiejszym środkiem Komisji programu prac Sekcji orograficzno-geologicznej. Zresztą Komitet zamierza przed ukończeniem swych prac, które nieco dłuższego wymagają czasu, zasięgnąć zdania Członków zamiejscowych. Temu téż Komitetowi odstępuje Przewodniczący list Radcy górniczego p. WINDAKIEWICZA z d. 25 lipca b. r. następującej treści:

W ostatniej kadencji sejmowej pomnożoną została subwencyja świetnej Komisji z przeznaczeniem wsparcia, osobliwie potrzeb praktycznego górnictwa w kierunku geologicznym.

Do takiego zadania należałoby zbadanie łupków żywicznych w Galicyi, zebranie prób tychże i przeprowadzenie rozbioru chemicznego, zwłaszcza co do ich żywiczności.

Łupki żywiczne albowiem, odkąd się udało Dr. Dorn w Tybindze używać je jako opał w osobnych do tego przyrządach, w celu użycia go do dalszego przekraplania tychże samych łupków na oleje do oświetle-

nia służące i t. p., mają wielką przyszłość w tym przemyśle i dają mu rzetelną i pewną podstawę.

Ponieważ w żywicość bogate łupki w Galicyi na wielu miejscach występują, więc dla Galicyi byłby ten przemysł tém większej doniosłości.

Ośmielam się zatem wniosek postawić, ażeby świetna Komisya przedewszystkiém wymienione prace komu z PP. geologów i chemików poleciła.

B) W celu ułożenia zażądanych przez Wys. Wydział krajowy warunków, uwzględnić się mających przy rozpisaniu konkursu na ustanowione przez W. Sejm krajowy dwa stypendyja dla ukończonych Akademików górniczych, Przewodniczący zaprosił na naradę Członków Komisji z górnictwem dobrze obezpanych, Prof. Dra ALTHA i Starostę górniczego p. WACHTLA HENRYKA. W tych naradach brał także udział Prezes Akademii Dr. MAJER. Na dwóch posiedzeniach odbytych 9 i 13 października b. r. uchwalono przesłać następujące przedstawienie W. Wydziałowi krajowemu :

Szacowną odezwą z dnia 18 Lipca b. r. L. 13528, zawiadomioną została Komisya fizyjograficzna Akademii Umiejętności w Krakowie, iż Wysoki Sejm krajowy uchwalił dla niej roczną subwencyję w kwocie 3000 złr., z zastrzeżeniem zawiadamiania przez nią Wydziału krajowego o pracach w ciągu roku dokonanych, jako téż nakręślenia planu, według którego poszukiwania przedsiębrane być mają. Równocześnie zażądał Wysoki Wydział krajowy od Komisji odpowiednich wniosków w przedmiocie stypendyjów wyznaczonych przez Wysoki Sejm dla dwóch ukończonych uczniów Akademij górniczych.

Komisyja fizyjograficzna uważa sobie przede-
wszystkiem za obowiązek, wynurzyć wdzięczność swoją
za zasiłek, jaki uchwałą Wysokiego Sejmu przyznany
jój został. Staraniem jój będzie z zasiłku tego korzystać
w sposób potrzebom kraju najodpowiedniejszy, a tém
samém najzgodniejszy z zamiarem Wysokiego Sejmu.

Co do żądanych wyjaśnień i wniosków, w opó-
źnieniu niejakiem ich wypracowania nie zechce Wysoki
Wydział upatrywać braku dobrej chęci, ale jedynie
konieczne następstwo stanowiska Członków, ich urzęd-
owych obowiązków, a nadewszystko pory, w której
część ich znajdowała się na naukowych wycieczkach,
część opuściła miasto dla ratowania zdrowia lub dla
wypoczynku,

Co do planu czynności, według którego Komisyja
zamierza zbadać kraj, tak pod względem fizyjografi-
cznym w ogólności, jak pod względem geologiczno-
górnicznym w szczególności, bliższe nakręślenie tegoż.
zgodnie z zapatrywaniem się Wysokiego Wydziału
krajowego, widzi się ona zmuszoną odłożyć do czasu
nieco dalszego, a to już z tego powodu, żeby mogła
porozumieć się z Członkami swoimi w różnych stro-
nach kraju, a mianowicie zamieszkałymi we Lwowie,
których, dla tém skuteczniejszego działania, zamierza
zorganizować w grono do pewnego stopnia samoistne.
Obecnie to tylko nadmienia, że dążyć ona będzie do
tego, ażeby ostateczne wypadki swoich poszukiwań
uwidocznic na mapach większego rozmiaru, jakimi
są n. p. mapy sztabu generalnego i t. p., ile, że
tym sposobem unaocznione najważniejsze daty, nabyte
drogą teoretycznego badania, ułatwiłyby wielce osią-

gnienie praktycznych korzyści w zakresie górniczego, rolniczego i innych rodzajów przemysłu.

Co się wreszcie tyczy udzielić się mających stypendyjów, w téj mierze uwzględnić należy Komisyi dwie okoliczności: 1) tok postępowania przy wyborze kandydatów i 2) warunki, jakie ich obowiązywać powinny.

Co do pierwszego. Przed ogłoszeniem konkursu i nadesłaniem przez kandydatów potrzebnych dowodów, Komisya nie byłaby w stanie uczynić przedstawienia, któreby jój własną i Wysokiego Wydziału troskliwość zaspokoić mogło. Przypuściwszy bowiem, że nawet obecnie jedna lub druga osoba zamiarowi odpowiednia mogłaby jój być znaną, to przecież zawsze byłaby wątpliwość, czy nie znalazłyby się inne, więcj na uwzględnienie zasługujące.

Z tego powodu zdaniem Komisyi tok postępowania byłby najwłaściwszy taki: ażeby Wysoki Wydział stósowném ogłoszeniem zawezwał pragnących ubiegać się o będące w mowie stypendya, następnie podania i wszelkie dowody (gdyby takowe nie były wnoszone wprost do Akademii) nadesłał téjże do dalszego urzędowego użycia. Na zasadzie tychto podań i dokumentów Komisya byłaby w stanie wyrobić sobie opinię i o téjże Wysoki Wydział zawiadomić przy zwrocie wszystkich allegatów.

Co do drugiego, Komisya pozwala sobie poddać Wysokiemu Wydziałowi do ocenienia i uwzględnienia następujące propozycyje, rozwijające bliżej uchwałę Wysokiego Sejmu:

a) Stypendya otwarte zostaną z dniem 1 Kwietnia i pobiérane będą od powyższéj

daty przez trzy po sobie następujące lata, ratami kwartalnymi z góry, z kasy Wydziału Krajowego we Lwowie.

Proponowany termin na dzień 1 Kwietnia odpowiada porze, w której stypendysta najdogodniej i w każdym względzie dla nauki najkorzystniej mógłby się wybrać w podróż naukową.

Uważając za taką porę początek Maja, miałby sobie zostawiony cały miesiąc do powzięcia szczegółowych instrukcyj i przygotowania do podróży.

Kwartalna wypłata z góry zostaje w związku z raportami, które zdaniem Komisji stypendyści kwartalnie nadsyłać powinni, a o których będzie rzecz poniżej.

b) Równoczesne udzielanie obu stypendyjów nie może się uważać za bezwzględną konieczność.

Rozumié się samo przez się, że w braku odpowiednich kandydatów, nietylko oba, ale żadne stypendyum nie byłoby przyznane. Myślą Komisji jednak jest to, czy w ogólności nie byłoby właściwiej stypendyum jedno ogłaszać w rok dopiero po drugim? Nastęrczałoby to kandydatom częstsza sposobność ubiegania się o to dobrodzieństwo, a ze względu na Wysoki Wydział i Komisję ułatwiałoby wybór, a tém samém trafnośćby jego zapewniało.

c) Konkurs wypisany być winien najmnieję z terminem dwumiesięcznym i oprócz czasopiśmie szczegółowego: „Oesterreichische Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen“ ogłoszony w gazecie Urzędowej Lwowskiej, jak niemnieję za najwłaściwsze uznanych galicyjskich, war-

szawskich i poznańskich. Czyliby podania miały być wnoszone do Wysokiego Wydziału, czy wprost do Akademii Umiejętności w Krakowie, rozstrzygnięcie w tej mierze zależy od Wysokiego Wydziału.

d) Stypendyja stósownie do postanowienia Wysokiego Sejmu udzielane będą ukończonym akademikom górniczym.

Ponieważ Wysoki Sejm ze względu na tego rodzaju naukowe zakłady nie robi żadnej różnicy, to mniema Komisya, że w interesie uzyskania obszerniejszego zakresu kompetentów, zarówno uwzględniać tu należy zakłady naukowe górnicze gdziebądź istniejące. Obecnie znajdują się w Austrii 3 Akademije górnicze, mianowicie: w Leoben, Przybramie i Szeznicach (Bania szczawnicka).

Pierwsza, t. j. w Leoben w najnowszych czasach zorganizowana odpowiednio do potrzeb teraźniejszego stanu umiejętności górniczych, nastęrcza systematyczny, obszerny i zupełny wykład wszystkich tych przedmiotów, które tylko zostają w związku z górnictwem.

Tożsamo powiedziećby można o Akademii Bańsko-Szczawnickiej; wyłączność jednak wykładów w języku węgierskim, czyni ją mniej dostępną dla naszej młodzieży.

Prócz tych Akademij górniczych w Monarchii Austryjackiej znajdują się jeszcze:

Dawna słynna Akademia górnicza w Frejbergu, w Saksonii, dalej Akademia w Berlinie, słusznie ceniona *Ecole des mines* w Paryżu, szkoła górnicza w Leodium (Liège), stanowiąca część szkoły technicznej, a wreszcie Akademia górnicza w Petersburgu.

e) Główną podstawą przyznania stypendyjum będzie świadectwo z ukończenia nauk z należytym postępem w tym zakresie, w jakim zakreśla je plan w tym zakładzie, którego kandydat był uczniem.

Komisyja nazywa to podstawą główną, ale nie wyłączną; w razie bowiem zgłoszenia się więcej kandydatów, wybór pomiędzy nimi słusznie mógłby zależeć od osobistej znajomości przymiotów ich umysłu i serca, a zatem bystrości pojęcia, wytrwałości w pracy i zasad moralnych, Dlatego przy ogłoszeniu konkursu wymagać téż należy, ażeby kandydat wykazał, czém się zatrudniał od chwili ukończenia nauk.

f) Kandydat winien oświadczyć, jakiemu kierunkowi przemysłu, oprócz właściwego górnictwa zamierzałby się poświęcić.

Wynika to z myśli uchwały sejmowej, która za główny cel podaje: „Specyjalne wykształcenie się w zawodach przemysłu z górnictwem w związku będących, a nasz kraj bliżej obchodzących.“

W Galicyi mamy następujące przedsiębiorstwa górnicze:

- 1) kopalnie węgla kamiennego,
- 2) „ węgla brunatnego,
- 3) „ galmanu i ołowianki,
- 4) „ żelaza,
- 5) „ soli,
- 6) „ soli potasowych,
- 7) „ nafty i
- 8) „ siarki.

W związku więcej lub mniej ścisłym zostają z wydobywaniem tych produktów następujące przedsiębiorstwa przemysłowe:

1) Huty cynkowe i ołowiowe, niemniej fabryki wyrabiające biel cynkową i ołowiową, oraz walcownie przerabiające te metale na blachy.

2) Wielkie piece, odléwarnie, procesa pudlingowe i besemerskie, daléj wyrób wszelkiego rodzaju żelaza sztabowego, stali, szyn i t. p., z czém znowu łatwo kojarzy się zwęglanie drzewa, torfu, oraz fabrykacja koksu;

3) Warzenie soli napotykanie w znanych miejscach Galicyi Wschodniej, a mocno rozwinięte w Austryi Górnej i na Węgrzech;

4) W związku z poprzedniami zostaje wytwór soli potasowych w Kaluszu i Strasfurcie, na którąto gałąź przemysłu stypendysta szczególną zwracaćby musiał uwagę, ile że rokuje ona Galicyi świetne korzyści na przyszłość.

5) Destylacja nafty w Galicyi znacznie rozwinięta rozszerzyć się może i powinna do destylacji łupków bituminowych, w różnych miejscach Europy ważną odgrywających rolę w przemyśle naftowym.

6) Obok przemysłu hutniczego wydobywania siarki z rud, oraz otrzymywania jéj z siarczku węglowego w Swoszowicach, łatwoby zaprowadzoną być mogła fabrykacja kwasu siarkowego, oraz i inne w pewnym związku z nią zostające.

Według obranego kierunku, stypendysta otrzymałby bliższe informacje co do odpowiednich zakładów i sposobu korzystania z tychże. Informacje te, podając skazówki nie powinny pozbawiać stypendysty

pewniej samodzielności. W ogóle zaś wychodzić one będą z tego przekonania, że stypendysta posiada już mniej więcej dostateczne wiadomości teoretyczne, że zatem głównem jego zadaniem będzie nabycie praktycznego poglądu i wprawy. Nie wyłącza to oczywiście rozszerzania wiadomości dawniejszych i ze względu teoretycznego, jak n. p. stósunków geognostycznych, właściwych pojawianiu się pewnych minerałów; do czego pobyt w różnych kopalniach nastęrczyć mu może sposobność. Należałoby wreszcie w informacjach na to mieć uwagę, aby stypendysta jak najmniej zużywał czasu i funduszu na same podróże, lecz zato tém więcej na pobyt w wyznaczonych miejscach.

Dla ułatwienia stypendyście przystępu i obeznania się z tokiem pracy i z całym urządzeniem w szczegółowych zakładach, otrzyma on pismo polecające, bądź od W. Wydziału Krajowego, bądź od Akademii, jak to W. Wydział uznałby w danym razie za stósowniejsze.

g) W ciągu pobierania stypendyjum, stypendysta obowiązany będzie składać co kwartał raporta o miejscu pobytu i zajęciach swoich.

Potrzeba takich raportów wynika już z téj samodzielności, jaką się stypendyście zostawia, w nich bowiem będzie kontrola, czy nie rzuca się w kierunku czysto teoretyczny, lub taki, któryby żadnego, lub nader mały pożytek krajowi rokował. Nie mówi się zresztą o obszernych sprawozdaniach, lecz o krótkim doniesieniu, gdzie bawił w ciągu kwartału, czém się zajmował i jaki ma zamiar na dal. Raportów tych Wydział krajowy udzieli Komisji fizyjograficznój.

h) Ostatni kwartał, t. j. w ostatnim roku od Stycznia do Kwietnia może stypendysta przepędzić gdziekolwiek, a zatém i w domu. Natomiast obowiązkiem jego będzie wygotować wyczerpujące sprawozdanie o toku swego naukowego zajęcia, o poczynionych spostrzeżeniach i ich najkorzystniejszym zastosowaniu dla kraju.

Zdania sprawy takie, choćby w wielu razach mniejszego znaczenia, mogą się zdarzyć i głębiej pojęte, wypracowane umiejętnie i z tak praktycznym poglądem na stosunki i właściwości kraju, iż tenże mógłby ztąd odnieść rzeczywistą korzyść. Tak więc koszt ponoszony przez kraj na stypendystę wynagrodziłby się podwójnie: Przez uzyskanie wykształconego pracownika i przez otrzymanie skazówek do poprawy dawniejszej lub do zaprowadzenia nowej gałęzi przemysłu.

i) Ostatnia rata kwartalna wypłacona będzie stypendyście dopiero po złożeniu ogólnego sprawozdania i uznaniu tegoż za dostateczne.

Czasu, w ciągu którego sprawozdanie miałoby być wykonaném, zakreślać bliżej nie można. Być może, że stypendysta, mając zwłaszcza ostatnią ratę zawieszoną, postara się tymczasem i uzyska jakieś zatrudnienie, które mogłoby mu nie dozwalać łożyć wiele czasu na żądane powyżej wypracowanie. Komisya mniema, że w takim razie można czekać choćby i do roku, ale téż z tego powodu i ostatnią ratę wtenczas dopiero wypłacić proponuje, gdy sprawozdanie będzie już złożone i przez nią za dostateczne uznane.

W końcu zależeć będzie od uznania Wysokiego Wydziału krajowego, w jaki sposób to główne sprawozdanie uczynić dla kraju dostępnem i ile można użytecznem. Komisya fizyjograficzna nie omieszkałaby być Mu pod tym względem pomocną.

W odpowiedzi na to przedstawienie nadesłał Wydział Komisyi następującą odezwę:

W załatwieniu szacownego pisma z d. 15 października r. b. l. 189 Wydział krajowy ma zaszczyt przesłać Świetnej Komisyi w załączeniu ogłoszenie konkursu na dwa stypendyja o rocznych 1000 zł. w. a. przeznaczone dla ukończonych uczniów Akademii górniczej, którzy zamierzają się wykształcić specjalnie w zawodach przemysłu z górnictwem się stykających.

Ogłoszenie to ułożone zostało na podstawie uwag poczynionych przez Świetną Komisyję, które wszystkie niemal albo już w ogłoszeniu znalazły uwzględnienie albo je znajdują przy nadawaniu stypendyjów.

Wyjątek stanowi jedynie wniosek Świetnej Komisyi pod lit. b), aby nadanie stypendyjów rozdzielić na dwa po sobie następujące lata.

Wniosek ten bowiem opiera się widocznie na przypuszczeniu, że wiadoma uchwała Wys. Sejmu z d. 26 maja b. r. pozostawia oznaczenie terminu nadania stypendyjów na lat trzy uznaniu Wydziału krajowego. Gdy zaś przeciwnie wszelkie uchwały finansowe Wys. Sejmu odnoszą się do ściśle określonego czasu, co w zastósowaniu do wypadku obecnego znaczy, że Wys. Sejm przyznał na stypendyja dla górników po 2000 zł. rocznie na trzy po sobie następujące lata od roku

1876 począwszy i gdy Wydział krajowy traci prawo rozporządzania funduszem, któregooby w czasie przez Wys. Sejm określonym nie zużył, wypada rozpiścić konkurs odrazu na obadwa stypendyja.

Rozumié się jednakże samo przez się, że stósunek powyższy nie może i nie powinien wpływać na łagodniejsze ocenienie kwalifikacyi zgłaszających się kandydatów i że nietylko nie obadwa, ale nawet żadne ze stypendyjów górniczych w r. 1876 nadaném nie będzie, jeżeli się nie znajdzie kandydat, warunkom konkursu w zupełności odpowiadający.

- C) Komisya otrzymała od c. k. Starostwa powiatowego w Zaleszczykach oprócz odezwy już na ostatniém posiedzeniu przedstawionój *) z d. 5 lipca b. r. jeszcze dwie inne z dnia 14 i 16 lipca r. b. tudzież od c. k. Starostwa powiatowego w Borszczowie odezwę z dnia 24 lipca b. r. Z temi odezwami nadesłano zarazem okazy owadów poczytywanych za szarańczę. Rzecz tę odstąpiono do sprawozdania Prof. Drowi NOWICKIEMU. Stósownie do jego wniosków odpowiedziano niezwłocznie c. k. Starostwom, że nadesłane okazy należą do rodzaju *Stenobothrus* czyli *Gomphocerus*, nie są zaś szarańczę, że więc nie ma potrzeby trudzić ludzi niszczeniem takowych, skoro nie zrzędzą szkody.
- D) C. k. Towarzystwo gospodarskie we Lwowie nadesłało odezwę z dnia 24 lipca b. r., do której dołączone były okazy owadów i uszkodzonej przez nie pszenicy ozimój, ze Świdowy w powiecie Czortkowskim, z Bolestraszczyca w powiecie Przemyskim i z Tuszkowa w powiecie Sokalskim, z prośbą o objaśnienie,

*) Zob. stron. LXXIII.

co uczynić wypada dla uchronienia pszenicy od uszkodzenia. Stósownie do wniosku Prof. Dra NowICKIEGO odpowiedziano niezwłocznie c. k. Towarzystwu gospodarskiemu, że chrząszczyk wyrządzający szkody nazywa się *Anisoplia fruticola*, o którym, tudzież o sposobie jego niszczenia wspomina Prof. Dr. NowICKI w swój rozprawie, umieszczonej w tomie IV. Sprawozdań Komisji pod tytułem: *O szkodach wyrządzonych 1869 r. w płonach polnych przez zwierzęta szkodliwe*, na stron. (86), (147), (148), (164).

E) Dnia 8 października b. r. otrzymała Komisja od c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie odezwę z dnia 27 września b. r., z którą łącznie przysłano do zbadania i sprawozdania okazy gąsienic i żyta przez nie nadjedzonego, z Wolicy Borystowój. Prof. Dr. NowICKI następujące objawił zdanie, które niezwłocznie przesłano c. k. Towarzystwu gosp.

Z nadesłanych w stanie uschłym gąsienic nie można rozpoznać, do jakiego gatunku szkodników zbożowych należą. Jedna z nich przy życiu pozostała, jest gąsienicą pilarza (*Tenthredo*), tego samego, który w jesieni opada rzepak i wspomniany jest w mojem sprawozdaniu o szkodnikach z roku 1869. Jakby zaś szkodzie od niego wyrządzonej zaradzić, trudno to powiedzieć, nie przypatrzawszy mu się na miejscu. Jeżeli tłumnie wychodzi z ziemi na żér o pewnej porze, zalecałoby się może przewalkowanie oziminy lekkimi wałkami, celem zgniecenia gąsienic. Przechodzeniu znowu gąsienic z zagona na zagon, dałoby się może zapobiedz wykopaniem rowu w odpowiedniem miejscu i posypaniem go wapnem niegaszoném. Zresztą niech ci, którym ten szkodnik zagraża, szukają rady

w TASCHENBERGU lub NÖRDLINGERZE, a może się objaśnią, co im czynić wypadnie.

Wszystkie powyższe sprawozdania Przewodniczącego przyjęła Komisya z uznaniem do wiadomości.

Prof. Dr. NOWICKI zawiadamia Komisję, że pod Nadworną ku stronie Pokucia 200 mil □ lasu zostało zniszczonych przez Kornika i że dotąd żadnych przeciwko téj kłesce wskazanych nie przedsięwzięto środków. Rzeczą ta będzie przedmiotem narady na najbliższém posiedzeniu.

Przewodniczący zawiadamia Komisję o liście Dra JÓZEFA ŻULIŃSKIEGO, w którym tenże przesyła sprawozdanie o zbiorach przyrodniczych w Zakładzie imienia Ossolińskich, z oświadczeniem, iż ten Zakład gotów jest odstąpić takowe Akademii umiejętności pod pewnemi warunkami. Oddano do sprawozdania na najbliższém posiedzeniu Drowi ALTHOWI i Drowi NOWICKIEMU.

Przewodniczący odczytuje list Dra KRZIŻA, zawiadamiający o trzęsieniu ziemi w Złoczowie dnia 17 sierpnia b. r. o godzinie 4 minucie 50 popołudniu, według czasu Lwowskiego, przy niebie zupełnie pogodnym. Trzęsienie to trwało 2 sekundy a po małym przestanku znowu jedną sekundę. W pokojach piętrowych ruszały się stolki, stoły i szafy, a szyby brzęczały w oknach. Według podania urzędnika przy telegrafie Złoczowskim, aparat w czasie trzęsienia dawał znaki bałamutue.

Przewodniczący zawiadamia o przesłaniu galasówek w tym roku zebranych przez p. WACHTLA FRYDERYKA

nadleśniczego w Bestwinie za pośrednictwem Prof. Dra NOWICKIEGO; również o przesłaniu 7 skrzynek skamielin ze skałek Rogoźnickich przez p. LUDWIKA KAMIŃSKIEGO. Następnie przedstawia Komisyi i oddaje do zbadania bliższego Prof. Drowi ALTHOWI okazy gliniek barwnych i mniemanych rud, których żyły potężne miał odkryć w Tatrach pewien góral, według orzeczenia przesyłającego je p. KAMIŃSKIEGO. Również przekłada: okazy skamielin przez p. JULJUSZA SOCHANIKA nadesłanych z nowo utworzonego kamieniołomu w Załużu obok Zbaraża; 7 okazów skamielin znalezionych w okolicach Babie i Poremby, darowanych przez p. BERNADZIKIEWICZA, nauczyciela z Babie; okazy skamielin znalezionych w korycie rzeczki Dlubno, przepływającej przez wieś Sieciechowice w gubernii Kieleckiej, w powiecie Olkuskim, ofiarowane przez hr. NAŁĘCZA KĘCZYCKIEGO; nakoniec 2 zielniki ofiarowane Komisyi przez p. KULCZYŃSKIEGO WŁADYSŁAWA. Jeden obejmuje 260 gatunków roślin, w tym roku w Tatrach przez dawcę zebranych, drugi 677 gatunków roślin zebranych w okolicach Krakowa.

Komisya te dary wdzięcznie przyjmuje.

Prezes Akademii Dr. MAJER poddał pod rozbiór i uchwałę Komisyi myśl utworzenia z jój Członków zamieszczłych we Lwowie osobnego grona, któreby mając sobie zostawioną pewną swobodę ruchu, działając jednak ostatecznie w myśl zadania Komisyi, zasilało się téż częścią jój funduszków; tak, jak to nie bez korzyści dla nauki dzieje się z gronem Członków Komisyi historycznej. W bliższym rozwinięciu téj myśli Dr. MAJER przedstawił następujący tymczasowy projekt urządzenia grona w mowie będącego.

1. Członkowie Komisji fizyogr. akademickiej zamieszkali we Lwowie, tworzą Oddział téjże pod nazwiskiem: *Grono Członków Komisji fizyjograficznej akademickiej we Lwowie.* — (Nazwiska filii nie dopuszcza Statut).

2. Grono lwowskie wybierze sobie Przewodniczącego i Sekretarza. (Na początek, właśnie dla zawiązania grona i przejrzenia niniejszego projektu, Komisja akad. zaprosi do tego jednego z lwowskich swoich Członków).

3. Grono lwowskie ułoży sobie według własnego uznania terminy posiedzeń.

4. Celem tych posiedzeń będzie: *a)* rozkład pracy najdogodniejszy dla pojedynczych Członków a łączący się systematycznie z takimże rozkładem obmyślanym przez Komisję w Krakowie; *b)* przejrzenie, ocenienie i zestawienie pojedynczych sprawozdań gronu przedstawionych.

5. Po każdym posiedzeniu, protokół z tegoż przez Przewodniczącego i Sekretarza podpisany, przesłany będzie Komisji, celem zamieszczenia go obok sprawozdań, które Komisja z własnych posiedzeń ogłasza w dziennikach i pismach Akademii, a to jako: *Sprawozdanie z posiedzenia Grona Członków Komisji fizyjograficznej we Lwowie.* — (Przesyłka taka protokołów nie ulega opłacie pocztowej).

6. Po obmyśleniu w sposób wyżej wspomniany rozkładu pracy, a mianowicie miejsca i trwania przedsięwzięć się mających wycieczek badawczych, Grono lwowskie zgłosi się do Komisji po odpowiedni zasiłek z jój ogólnego funduszu. — (Zasiłek ten nie może być ryczałtowy i udzielać się będzie częściowo, w miarę

i w czasie nastąpić mającej wycieczki, a to już z tego powodu, że sama Komisya częściowo tylko pobiera fundusz sobie przyznany, już znowu, że obowiązana jest zdawać Wydziałowi krajowemu i Akademii rachunek szczegółowy, a zatem odpowiedni każdej z osobna uważanej czynności).

7. Okazy fizyograficzne jako owoc a zarazem dowód odbytych wycieczek, przesyłać będzie Grono lwowskie do ogólnych zbiorów Komisji akad.

Komisyja przyjmując te wnioski uchwaliła zarazem, ażeby do zawiązania w tym przedmiocie narady w gronie Członków zamieszkałych we Lwowie i wysłuchania ich opinii, zaprosić hr. WŁODZIMIERZA DZIEDUSZYCKIEGO.

Na wniosek Dra KUCZYŃSKIEGO uchwalono, ażeby zaraz po zawiązaniu się grona Członków we Lwowie zaprosić takową do współdziałania w ułożeniu wyżej wymienionego planu systematycznego badania przyrodniczych właściwości kraju.

Professor Dr. CZYRNIAŃSKI udzielił Komisji wiadomości o nowo odkrytym źródle wody żelazistej na Zwierzyniecu.

Komisyja oczekuje dalszych w tym przedmiocie szczegółów.

Na wniosek Dra ALTHA uchwalono uczynić odezwę do Rady miasta Krakowa z prośbą o polecenie Magistratowi, ażeby wcześniej zawiadamiał Komisję fizyograficzną o każdej nowej studni, którą kopać zamierzają w Krakowie, celem umiejętnego badania pokładów ziemi i czynienia innych spostrzeżeń.

Dr. WIERZBICKI przedstawił następujące graficzne obrazy spostrzeżeń meteorologicznych, dokonanych w ostatnich 50 latach, od 1826 do 1875 roku, na tutejszém Obserwatoryjum astronomiczném:

- a) Tablic 12, każda dla jednego miesiąca, wykazujących średnie miesięczne z ciepłot dziennych największych, najmniejszych i średnich, dla okresu od 1826 do 1875 roku. Dla uwydatnienia różnicy tych ciepłot od średniej ciepłoty odpowiedniego miesiąca, obliczonej z 50-letnich spostrzeżeń wskazuje tę ostatnią na każdéj tablicy wykreślona linija prosta
- b) Tablic 12 wykazujących dla każdego miesiąca dnie opadowe w latach 1826—1875, z odmienném oznaczeniem deszczu, burzy i śniegu, tudzież pierwszego śniegu w jesieni i ostatniego na wiosnę.
- c) Tablic 12 wykazujących najwyższą i najniższą ciepłotę, dostrzeganą w każdym miesiącu w latach od 1826 do 1875 r.
- d) Tablicę wykazującą także ciepłoty z każdego roku od 1826 do 1875 r.
- e) Tablicę podającą w liniach paryskich całą ilość (sumę) opadu w ciągu każdego miesiąca w okresie 24-letnim od 1852 do 1875 roku włącznie.
- f) Tablicę wykazującą dnie z opadem od św. Medarda t. j. od 8 Czerwca do 18 Lipca włącznie, w okresie 50-letnim od 1826 do 1875 r. Tablicę tę ułożył autor w celu poszukiwania prawdopodobieństwa przysłowia ludowego o dniu św. Medarda.
- g) W podobnym celu ułożoną tablicę, wykazującą dnie z opadem od 40 Męczenników, t. j. od 10

Marca do 19-go Kwietnia włącznie, w okresie również 50-letnim od 1826 do 1875 r.

Po krótkim objaśnieniu tych tablic przez autora, przekazano je Sekcyi meteorologicznej, która obmyśli, jakim sposobem możnaby tę pracę zużytkować w sprawozdaniach Komisyi.

Nakoniec na wniosek Przewodniczącego Komisya stosownie do § 10 Statutu Akad. uchwaliła przedstawić do zatwierdzenia Wydziałowi trzech nowo przybrać się mających Członków zamiejscowych.
